

Beretning

Regnskabsåret 2018 - 2019

1. juli 2018 -
30. juni 2019

Skovdyrkerforeningen Vestjylland

Formandstanker

Samspelet mellem skov og klima er det gennemgående tema i denne beretning - også i formandens tanker, hvor det overordnede perspektiv kombineres med en personlig beretning fra egen skov. Samtidig ses tilbage på et rekordår målt på både omsætning og indtjening.

Skovdyrker rimer på produktionskovbrug – en aktiv tilgang til forvaltningen af skoven. En af de store udfordringer, vi i skovbruget står over for i denne tid, er en glidning i den brede, offentlige forståelse af ordet 'skov'. Fra at blive opfattet som det dynamiske, om end langsomme, produktionsapparat, som giver mange forskellige effekter til gavn for hele samfundet - fra egetræ til flåden over tømmer og gulve, til brænde til husholdningen og papirmasse - breder der sig et billede af skoven som et sted, hvor naturen skal have lov til at herske og hvor menneskelig indgriben er uønsket. På en eller anden måde, er det gået sådan, at man godt kan mene, at vi skal bygge huse i

organisation. Så vi har brug for, at alle hjælper med at fortælle de gode historier fra skoven – her kommer min egen!

'Skoven er fældet - og noget nyt kan begynde'. Sådan har jeg skrevet til mine naboer og venner i Vind, som er vores sogn og base. Det er dem, der kører forbi skoven hver dag og som interesserer sig for, hvad der sker og hvorfor.

Fortællingen var 'Gamle rødgraner var blevet høstmodne. De blev ramt af sidste års tørke og efterfølgende, fordi de var svækkede, af insektangreb. Hvis sådanne træer skal have værdi, for samfundet, for

"Skoven er fældet – og noget nyt kan begynde ... det er vigtigt at fortælle den gode historie"

træ, lave broer i træ og i det hele taget benytte naturproduktet træ, som en fornybar ressource og samtidig, at idealtilstanden for danske skove er 'urørt'.

Når den offentlige mening får øje på, at soyabønner transporteres en halv verden rundt og i øvrigt er dyrket på jord, der oprindeligt var skov, opstår et ønske om at kunne producere dansk protein af græs. Men den samme offentlige mening har desværre kastet blikket på urørt natur i Danmark snarere end at se på helheden og vores pligt til at balancere forbrug og produktion på et bæredygtigt grundlag.

Vi arbejder i Skovdyrkerne, sammen med vores venner i Skovforeningen - og ikke mindst i samarbejdet 'Træ til Energi' sammen med andre ledende aktører i erhvervet - med at påvirke den offentlige mening. Vi bestræber os meget på at gøre det på et sobert og veldokumenteret grundlag, men det er svært at blive set som objektiv, når man samtidig er en interesse-

miljøet (og for mig), skal de fældes før de går ud. Derved kan de tjene som en ressource og den CO₂, der er bundet i træernes gennem deres livsforløb, kan gemmes i en periode, så længe de produkter der kommer ud af det, nu får lov at leve. Og typisk kan produkterne efterfølgende recirkuleres som fibre eller som energi.

Når man fælder en skov, er det altså med henblik på at lave varige produkter. Det er hovedformålet, men derudover kommer en mængde 'affald', som kan benyttes til flis. Flis er også en ressource. I disse år bliver flis mest benyttet i kraftvarmeværker og erstatter derved afbrænding af fossile brændsler. I fremtiden forventes det dog, at flis skal blive et vigtigt råstof til supplement eller erstatning af det, der i dag kommer fra olie.

Helt konkret har vi fældet ca. 2 hektar rødgran, der blev plantet 1965. Der er høstet ca. 600 kubikmeter

rundtræ, hvoraf ca. 200 m³ blev 'tømmer', ca. 200 m³ blev 'Troidhedetræ' (Troidtekt loftsplader) og ca. 200 m³ blev emballage- og energitræ. Tømmer benyttes typisk i byggeri, hvor det gemmes i måske 100 år, Troidtektpladerne får måske lov at sidde i 50 år og paller (som emballagetræet typisk ender som) har en kort levetid, men ender derefter som fibre eller energi.

Dertil kommer de grene og toppe, der ligger tilbage efter fældningen. De vil senere blive hugget til flis og er jo ikke målt op endnu, men for nemheds skyld kan vi antage at der ligge ca. 200 m³, der skal hugges.

Det produktive skovbrug er under pres af et skiftende natursyn og af beslutningstagere med et alt for overfladisk kendskab til skovbrug og dynamikken omkring det.

En af årsagerne til at være stille i debatten er, at det kan være svært at holde styr på fakta og de mange argumenter for og imod produktionsskov. For at klæde jer på til denne debat, har vi valgt, at vi sammen med denne beretning udsender bogen 'Klimaskoven'. Det er en debatbog, skrevet af to skovdyrkere – den ene af dem er vores egen Per Hilbert – og to skovforskere.

“ ... Det produktive skovbrug er under pres af et skiftende natursyn og af beslutningstagere med et alt for overfladisk kendskab til skovbrug og dynamikken omkring det ... ”

Det er altså 800 m³ træ, som rundt regnet svarer til 800 tons CO₂. Med et gennemsnitsudslip på 8 tons pr. år pr. dansker (Danmarks statistik 2014), har de to hektar skov kompenseret for to menneskers klimabelastning i hele deres levetid. Hvis man kigger i statistikker, er tilvæksten i rødgran på en gennemsnitsjord, ca. det dobbelte af det, jeg har oplevet, så produktionsskov betyder noget. Igen ifølge Danmarks statistik er der 625.000 ha skov i Danmark (14,5 % af arealet), som altså optager CO₂ fra mere end en million danskere. Det gør skovene endnu, men den optagne CO₂ er ikke bundet for evigt. Når skoven er høstmoden falder nettooptaget til næsten ingen ting. Så en stor del af motoren i skovenes optag af CO₂ i det lange løb, kræver altså at der bliver høstet og brugt, så der bliver plads til nye træer. Derfor min tydelige skelnen mellem produktionsskov og urørt skov.

Til foråret er de to hektar klar til en ny om drift. Det bliver igen produktionsskov, men det forhindrer jo ikke, at der er et dejligt skovbillede og at der er plads til dyr, planter og svampe.

Det var min egen fortælling – rigtig mange af jer har en tilsvarende og jeg vil gerne opfordre jer til at fortælle den overalt, hvor der er anledning til det.

Bogen har både et letlæst resumé og giver en grundigere fremstilling af samspillet mellem skov, klima og biodiversitet.

Vi håber, at du læser bogen og hermed føler dig rustet til at tage del i debatten, uanset om det er til jagt frokosten, i forsamlingshuset – eller på de sociale medier. Den kvalificerede debat er vigtig for alle skovejere – og når kun én ud af hver 200 vælgere er skovejer, skal vi tale højt og tydeligt for at blive hørt.

På de indre linier kan man i denne beretning læse om endnu et travlt år – især i kraft af ekstraordinær høj aktivitet i vores rådgivningsforretning og den konjunkturhugst, som de gode træpriser har givet anledning til. Herved lander vi både en rekordomsætning og en rekordindtjening. I bestyrelsen ser vi med tilfredshed på et flot resultat, som er landet i kraft af, at vi har håndteret ekstraordinær aktivitet uden at øge omkostningerne.

Samlet står vores efterhånden ikke så lille Skovdyrkerforening stærkt og solidt rustet til at løse sin primære opgave – nemlig at stille fagfolkene på din side og hjælpe med at få mest muligt ud af skoven!

*Per Kamp,
Bestyrelsesformand*

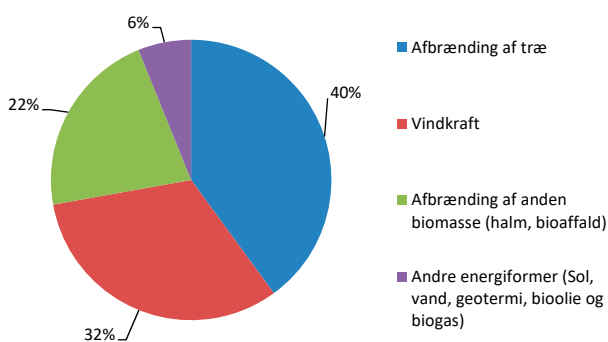
#Skovforklima

Klima står højere på dagsordenen end nogensinde før. Alle er enige om, at skoven spiller en vigtig rolle – men der er stor uenighed om hvilken rolle. Vi forklarer her, hvorfor de danske skove bidrager mest, når de bliver dyrket aktivt.

Klima står højere på dagsordenen end nogensinde før. Der er bred videnskabelig opbakning til, at de menneskeskabte klimapåvirkninger er en realitet, der skal håndteres og på det politiske plan vedtages ambitiøse planer – både globalt og nationalt.

I Parisaftalen fra 2015 forpligter (næsten) alle lande sig til at lave klimahandleplaner, der sigter mod at holde den menneskeskabte globale opvarmning under 1,5 grader C. I den forbindelse har EU fremlagt en samlet plan, der indebærer reduktioner i udledning af drivhusgasser på 40 % i 2030 i forhold til i 1990. I Danmark er status, at vi allerede er langt i omstillingen – over en trediedel af vores energiforbrug baserer sig allerede nu på vedvarende energi.

Anvendelse af vedvarende energi i 2017

I 2017 havde Danmark 32,7 procent vedvarende energi. Det var fordelt på ovenstående energikilder. Bemærk at træbaseret biomasse – træflis og træpiller – udgør en større andel end vind og sol til sammen. (Kilde Danmarks statistik)

Den nytiltrådte danske regering er endnu mere ambitiøs og har et reduktionsmål på 70% i samme periode. Skal disse mål nås, kræver det en bred vifte af indsatser. Her er alle enige om, at skoven spiller en vigtig rolle – men man er langt fra enige om *hvilken* rolle.

Den grundlæggende mekanisme for skovens rolle i klimaspørgsmålet er *fotosyntesen*. I denne proces omdanner de grønne plantedele med hjælp fra so-

len CO₂ til energi og ilt – samt kulstof, der indbygges i træfibrene. Fordi træer er flerårige afgrøder, kan de ophobe store mængder kulstof. I den modsatte proces frigives energi og CO₂ under optagelse af ilt – uanset om denne proces sker som fordøjelse, forbrænding eller forrådnelse. Dermed løser skovens elementære biologiske processer den komplicerede opgave, som ikke er lykkedes for andre alternative energiformer – nemlig billig og effektiv lagring af solenergi i kæmpe stor skala. Skoven er ganske simpelt naturens eget batteri!

Så langt er alle nogenlunde enige. Uenigheden handler især om spørgsmål som:

- Giver det mest *klimaeffekt* at dyrke et aktivt skovbrug og bruge skovens træproduktion – til bygninger, møbler, papir og i sidste ende til afbrænding. Eller skal man i stedet lade skoven stå urørt og blot opspare vedmasse – og dermed kulstof (CO₂)?
- Er aktiv skovdrift *bæredygtig*, eller er den uforenelig med andre vigtige hensyn, herunder især hensynet biodiversiteten – naturens mangfoldighed?

Klimaeffekt

Som beskrevet har de levende træer en evne til at optage og lagre kulstof (C). Denne egenskab følger med i produktet træ, der som *materiale* dermed bevarer den bundne CO₂ hele sin levetid, indtil det til sidst forgår – ved forbrænding eller forrådnelse, der som allerede fastslået, begge giver samme klimaeffekt, nemlig frigivelse af det bundne kulstof, som CO₂. Men hvis det ender samme sted – hvor er så gevinsten?

Gevinsten ligger i, at vi bruger træ i stedet for noget andet – fx tegl, beton, stål, aluminium, plastik eller fossile brændsler. Alle disse materialer eller energiformer er stærkt klimabelastende og man opnår derfor en væsentlig *substitutionseffekt*.

Hvor stor denne effekt er, afhænger af mange forhold, men et godt indtryk for forskellige materialer ses nedenfor.

Produkt	Middelværdi	Lav	Høj
Kul	1,4	0,9	1,9
Naturgas	0,9	0,6	1,2
Benzin	0,4	0,4	0,4
Stål	4,0	0,9	10,0
Beton	4,0	1,0	9,8
Plastik	2,0	2,0	2,0

Substitutionseffekt for træ – hvor mange tons CO2 spares der, hver gang man anvender træ, der indeholder 1 tons CO2. Bemærk den store effekt ved substitution af beton og stål – de fremherskende materialer i byggeriet (tabel fra Klimaskoven).

Et andet relevant spørgsmål er, hvor længe CO2 er bundet de pågældende træprodukter. Her er der naturligvis også stor forskel, men i de officielle klimaregnskaber regner man med halveringstider for kulstof på:

- 2 år for papir
- 25 år for træplader
- 35 år for savskåret træ
- Forbrænding – her frigives al CO2 på én gang – normalt ca. 1 år efter fældning.

Kombineres disse fakta, er konklusionerne på træets klimaeffekt ganske klare:

- Så meget træ som muligt skal bruges der, hvor substitutionseffekten er størst og mest langtidsholdbar.
- Det giver et hierarki, der omtrent ser således ud: bygninger ⇨ møbler ⇨ emballage ⇨ papir ⇨ energi.
- Den del af træet, der ikke kan bruges til andet, skal brændes af til energi. Herved udnyttes energien frem for, at den blot går tabt ved forrådnelse – som har samme klimaeffekt.

Træ til byggeri

Men hvis byggeri er den bedste anvendelse for træ – er det så noget, der for alvor kan få betydning i det samlede klimaregnskab?

Det er det i høj grad. For mange vil det være overraskende, at 40% af Danmarks samlede energiforbrug er relateret til vores bygninger. Set over en bygnings livscyklus, er hele 50-75% knyttet til selve bygningen, mens 25-50% går til driften – primært opvarmning. I forhold til at reducere CO2 ved anvendelse af mere træ, er det altså en andel af Danmarks samlede CO2-udledning på måske 25%, der er i spil.

Det 21 etager og 73 m høje HAUT er under opførelse i Amstelkwartier i Amsterdam. Når det står klar i 2021 vil det være Europas højeste træbygning. Moderne CLT-trækonstruktioner giver arkitekterne mulighed for at lave smukke og klimavenlige bygninger.

Man kan naturligvis ikke nedbringe denne andel til nul, men der er ganske meget at hente. Analyser fra Statens Byggeforskningsinstitut viser, at hvis man fx udnytter de nyeste muligheder for opførelse af etagebyggeri i træ frem for i beton og stål vil besparelsen være på ca. 35% af CO₂-udledningen.

Et betydeligt større fokus på anvendelse af træ til byggeri har dermed alene et besparelspotentiale på måske 5-10% af Danmarks samlede CO₂-udledning og med en lang lagringstid på 80-120 år. Så det er i høj grad noget, der batter!

Heldigvis er denne udvikling efter lang tids tøven nu i gang i Danmark, og der er flere steder ved at blive opført store og smukke byggeprojekter i træ.

Træ til andre formål

Træ indlejret i andre produkter, som f.eks. møbler, gulve og emballage spiller i princippet den samme rolle: CO₂ er indlejret og erstatter andre materialer i hele produktets levetid – som normalt blot er kortere end bygningers. Hvor meget kortere afhænger naturligvis af, om der er tale om en dansk møbelklassiker eller et spånplademøbel fra IKEA – men principielt er der ingen forskel.

Den klimavenlige effekt af træ anvendt til byggeri og andre forædlede formål er da også bredt anerkendt og ikke kontroversiel, hverken i den almindelige debat eller i forskerkredse.

Træ til energi

Som det fremgår af tabellen med substitutionseffekter kan man også erstatte fossile brændstoffer som kul og naturgas med træ – fx ved afbrænding af flis i kraftvarmeværker. For at det giver mening i klimasammenhæng, skal følgende forudsætninger være opfyldt:

- Skoven skal dyrkes aktivt således, at der hele tiden er en løbende tilvækst, der kan kompensere for det træ, der er taget ud til afbrænding. Tilvæksten er simpelthen skovens 'klimamotor'. Som noget centralt kræver det, at skoven vedligeholdes med gentilplantning eller vellykket selvforyngelse.

- Der skal ikke være en alternativ anvendelse for det træ, man brænder af, som har en højere substitutionsværdi – fx tømmer til opskæring.
- Den producerede energi – varme og strøm – skal leveres ind i et energisystem, hvor det erstatter fossilt brændsel. Derfor giver det fx ingen mening at lave strøm ved kraftvarmeværker i Norge, når man har overskydende strøm fra vandkraft. I Danmark udgør 60-70% af det samlede energiforbrug stadig af fossile brændsler.

Under disse forudsætninger er afbrænding af træ klimaklogt – og under danske forhold er substitutions-effekten for naturgas og kul ca. 1 – svarende til, at dansk skovflis er CO₂-neutralt.

Budskabet er simpelt og under danske forhold korrekt. Biomasse fra de danske skove fortrænger kul og naturgas i effektive energisystemer – med et meget lille CO₂-aftryk til fældning, flishugning og transport.

Det er i denne sammenhæng værd at bemærke, at det CO₂-fodafttryk der er ved fældning, flishugning og transport fra skov til varmeværk under danske forhold er forsvindende lille. Som et gennemsnit af al flis leveret fra Skovdyrkerne Vestjylland til vores mange forskellige fliskunder er CO₂-fodafttrykket på beskedne 2%. Dette tal er naturligvis højere for importeret flis, der måske har rejst langt og for træpiller, der er tørrede og pressede. I disse tilfælde, kan CO₂-aftrykket være over 20%. I en direkte sammenligning skal man dog huske, at kul, olie og naturgas heller ikke lander i kedlen uden et yderligere CO₂-aftryk til udvinding og transport.

I modsætning til, hvad der ofte fremføres i klimadebatten, er der heller ikke nogen 'kulstofgæld' forbundet med at udnytte den danske skovflis til energiformål. Misforståelsen opstår, hvis man tager udgangspunkt i et enkelt træ og anvender logikken 'vi kan enten fælde det eller lade det stå – og hvis vi fælder det, går der 20-30-40 år inden et nyt træ har oplagret en tilsvarende mængde CO₂ – og altså skylder vi klimaet en gæld i samme periode'.

Logikken om 'klimagæld' kan lyde rigtig ... men er i virkeligheden skrupforkert. Det skyldes helt grundlæggende, at i skovbruget starter vi ikke med at fælde – vi starter med at plante!

Ser man samlet på de danske skove er de vokset jævnt både i areal og i stående vedmasse siden det historiske lavpunkt omkring år 1800, så her er ingen klimagæld – tværtimod. Ser man i stedet på den enkelte skov eller den enkelte bevoksning er billedet det samme – vi tynder bevoksningen, men de resterende træer vokser videre og meget kort tid efter har bevoksningen igen et højere vedmasseniveau end før hugst – og imens er der andre bevoksninger i skoven, der ufortrødent vokser videre. Det samme gør sig gældende ved afdrift, her er der andre bevoksninger, der tager over – normalt med en endnu højere tilvækst.

Så principperne er helt rigtige og holdbare. Under de oplyste forudsætninger er afbrænding af træbaseret biomasse CO₂-neutral og denne konklusion ligger da også til grund for både FN's Klimapanel (IPCC) og Danmarks officielle klimaregnskab.

Produktionskov eller urørt skov?

Som fremhævet er det den løbende tilvækst i de stående bevoksninger, kombineret med de egen-skaber træ som materiale har til at erstatte andre energikrævende anvendelser, der er motoren i skovens positive klimaeffekt. Der er grund til at understrege dette forhold, da mange tror, det er det stående vedmasselager – altså den opsparede CO₂ beholdning – der er det vigtige. Men det er en fejlagtig opfattelse, der opstår når man alene kigger

på skoven som et lukket system og glemmer, at de produkter der ikke laves af træ – uanset om det er bygninger eller energi – i stedet skal erstattes af andre produkter – fx beton, stål, plastik – eller energiformer – helt overvejende fossile brændsler.

Så betragter man skoven i samspil med samfundets behov – og de stiger meget stærkt med stigende befolkning og stigende velstand – er tilvækst og dermed maksimal CO₂-binding og ikke skovens stående vedmasselager den helt centrale parameter. Disse forhold behøver dog ikke at være i indbyrdes modstrid – vi ser fx, at vi i Danmark i en årrække både har øget hugsten og det stående vedmasselager. Dette er muligt både gennem udvidelse af skovarealet og en aktiv skovdyrkning med fokus på skovens tilvækst – fx ved anvendelse af højproduktive træarter.

Alle træarter følger en grundlæggende biologisk vækstkurve: en kort stampeperiode efter etablering, herefter en accellererende ungdomsvækst, der klinger af ved modenhed og til sidst flader ud på et niveau, hvor den beskedne tilvækst er i balance med det naturlige forfald. Der er naturligvis stor forskel på kurvens forløb for forskellige træarter – fra hurtigt accellererende lystrearter til skyggetrearter med lang levetid – men den grundlæggende præmis er den samme; når bevoksningen bliver gammel, mindskes den positive klimavirkning.

Det indebærer, at i klimasammenhæng er den urørte skov, der ellers for nogen er et idealbillede på skovtilstanden, en 'dobbelt synder':

- Den løbende CO₂-binding er lav (går mod nul) over tid – og uanset, om der måske en lille nettotilvækst i kulstoflageret, når man medregner kulstofbindingen i skovbunden, er det helt forsvindende i forhold til effekten af den aktivt drevne skov.
- I den urørte skov er der i sagens natur ingen hugst – og dermed taber man den værdifulde substitutionseffekt.

I klimasammenhæng er urørt skov derfor en slags grøn brak.

Bæredygtighed

Det er således ganske klart, at rigtigt grebet an er skovbrug et vigtigt klimaværktøj, der har meget at bidrage med i samfundshusholdningen. Det er også tydeligt, at langsigtet og vedvarende skovforvaltning med fokus på tilvækst og skovsundhed er en nødvendig forudsætning.

Skovens produktionsevne er dog kun en *nødvendig* og ikke en *tilstrækkelig* forudsætning for bæredygtighed. Det er nødvendigt at inddrage andre forhold herunder især respekten for, at skoven ikke kun er et produktionsapparat – den er også et levende og komplekst økosystem. I den bæredygtige skovforvaltning skal der derfor også tages hensyn til biodiversiteten – altså naturens mangfoldighed. På samme måde som *klimakrise* taler man også om en *biodiversitetskris*e, og de er på mange måder forbundne af den samme årsag – en eksponentielt stigende befolkning med stigende behov sætter klodens ressourcer under pres. Aldrig før har mennesker påvirket kloden så meget – og aldrig før har tilbagegangen af plante- og dyrearter været så massiv.

De truede arter registreres internationalt på den såkaldte 'Rødliste'. Der skønnes at være godt 35.000 arter i Danmark og efter en vurdering af ca. 10.000 arter er de 2.268 optaget på Rødlisten med en truselvurdering fra 'uddød' til 'næsten truet'. Rødlisten domineres af insekter (881 arter), svampe (821 arter) og lav (429 arter).

Grøn pragttorbist (*Gnorimus nobilis*) er meget sjælden i Danmark. Den yngler i hule træer og store løvtræstubbe på solrige, sydvendte arealer. På Rødlisten vurderes den som 'kritisk truet' i Danmark.

Tilbagegangen i arter knytter sig til tilbagegangen i levestederne. Vores landskab har ændret sig markant de seneste 100 år og der er ikke meget spildplads tilbage til naturen i det effektivt udnyttede landbrugsareal, hvor storkens tilbagegang er en næsten ikonisk illustration. Skovene er også en hel central del af biodiversiteten i Danmark. Det er koblet til, at Danmark engang var et skovland. I forbindelse med århundreders overudnyttelse, var de danske skove dog næsten forsvundet (skovarealet i år 1800 var helt nede på ca. 2%) og det skovareal, vi har i dag er derfor i al væsentlighed kulturskove, som er anlagt og dyrket. Der findes stort set ikke oprindelig naturskov i Danmark.

Det store spørgsmål er, hvordan vi fremadrettet sikrer biodiversiteten i skoven. Den er ofte knyttet til gamle træer, dødt ved, variation – fx vand og overgange mellem tæt bevoksning og lysninger – samt langsigtet kontinuitet. Der er to hovedspor:

- Udlæg af urørt skov, hvor den nødvendige dynamik skabes af store græsædere (fx heste).
- Ansvarlig skovdrift, hvor man tager hensyn til biodiversiteten i den løbende drift.

Der er ingen tvivl om, at begge dele er nødvendige og en saglig diskussion handler herefter alene om balancen. Det er dog vanskeligt at holde diskussionen saglig og der går ofte overbudspolitik i, hvor store arealer med urørt skov, der skal til en hensigtsmæssig balance, når man også indregner produktionstab og negativ klimaeffekt.

Hos Skovdyrkerne Vestjylland afvikler vi al hugst efter bæredygtighedsprincipper formuleret i den internationale certificeringsordning Sustainable Biomass Program (SBP). Ordningen sikrer, at vi tager de fornødne hensyn til alle bæredygtighedselementer – herunder også biodiversiteten. Det gør vi ved at screene arealerne forud for hvert hugstindgreb for at sikre, at der ikke sker nogen negativ påvirkning af vigtige levesteder for dyr eller planter. At vores hugst af træ og flis er bæredygtig og at vi følger de opstillede retningslinier, kontrolleres af uafhængig auditor, der sikrer, at vi har styr på både aktiviteterne i skoven og papirerne på kontoret.

Mediestorm og behovet for oplyst debat

Som det fremgår, er der et godt og sagligt grundlag for skovens positive klimaeffekt. Alligevel er emnet ofte genstand for misforstået debat og det tidlige efterår 2019 har været præget af en del 'negativ presse' om biomassens rolle i den grønne omstilling. Den negative presse har været skarpt vinklet og centreret omkring en række fejllantagelser og misforståelser. En stor del af interessen har knyttet sig til den, meget betydelige, import af træpiller fra USA og flis fra Baltikum - men naturligvis bliver også flisen fra de danske skove fanget i mediestormen, når det i bedste sendetid fx fremlægges som om:

- Danmarks klimaregnskab er misvisende fordi afbrænding af træ regnes som CO2 neutralt.
- Skov dyrkes til energiformål.
- Træ der er egnet til forædling – fx opskæring til tømmer – ender som flis eller energitræ.

Ingen af disse påstande holder for en nærmere prøvelse.

- Det danske klimaregnskab følger de internationale normer, hvor CO2-belastningen – helt korrekt - beregnes ud fra hugsten, mens man godskriver for CO2 indbygning og substitution i forbindelse med anvendelsen af træ som materiale.
- Bortset fra ret beskedne arealer med pil og poppel på landbrugsjord dyrkes skov ikke til energiformål i Danmark – og i øvrigt heller ikke i nogen betydende målestok på globalt plan. Skov dyrkes med henblik på træproduktion – og en lang række andre formål. Hugst af træ til energi er blot en bifangst, der sikrer at vi udnytter den del af hugsten, der ikke har en bedre anvendelse.
- Ingen skovejer vil sælge sin hugst som energitræ, hvis den kan anvendes til bedre betalte træeffekter, som emballagetræ eller tømmer, der giver et netto til skoven, der er 200-300% højere end energitræ.

Samlet set var medie billedet desværre så skævt at det tangerede 'fake news' og flere gange undervejs var både skovbruget og energibranchen ude for at

berigtige. Helt usædvanligt for os endte det med, at vi var medunderskrivere af et åbent brev til TV2 om at indstille tendentiøs kampagnejournalistik til fordel for en relevant og afbalanceret dækning af en vigtig debat.

Men uanset om en mediestorm er berettiget og velunderbygget eller ej, kan den jo give et rekyl – og der er ingen tvivl om, at både offentlighed og beslutningstagere har fået bekymrede panderynker over biomasse fra skoven og taler om 'hurtig udfasning'. Det er en fejlkonklusion – en intelligent anvendelse af bæredygtigt produceret biomasse fra de danske skove er ikke en del af problemet i den grønne omstilling – det er en del af løsningen, også i fremtiden!

Klimaskoven – letlæst debatbog

Vil man lidt dybere i substansen i forståelsen af spillet mellem skov og klima er der masser af stof at dykke ned i. Ofte vil de videnskabelige rapporter dog være lidt tunge, mens de mange artikler og indlæg 'på Nettet' kan være et lidt uoverskueligt kludetæppe.

Derfor har vi også støttet et bogprojekt, som to skovdyrkere og to skovforskere har arbejdet med de seneste par år. Resultater er bogen 'Klimaskoven' som på en overskuelig og letlæst måde samler fakta og samtidig anskueliggør, hvor meget CO2 der kan opsamles, hvis Danmark gennemfører sin gældende skovpolitik, hvor skovarealet skal øges til 25% over en trægeneration. Bogen forholder sig også til bæredygtighed, biodiversitet og urørt skov.

Vi har valgt at udsende bogen til alle medlemmer sammen med denne beretning. Det giver alle en mulighed for at opruste debatberedskabet.

Det er vigtigt, at det positive budskab om skovens rolle i den grønne omstilling kommer ud over rampen og at skovdyrkerne har en tydelig stemme i debatten. Derfor vil vi gerne opfordre til, at I deltager, uanset om det er på de sociale medier eller ude i den virkelige verden. Hvis I tager udgangspunkt i ovenstående, kan I være med på et solidt, faktabaseret grundlag. Vi har samtidig sørget for, at der er et lille hjørne på Skovdyrkernes hjemmeside, der hjælper med at få adgang til fakta. Se mere på:

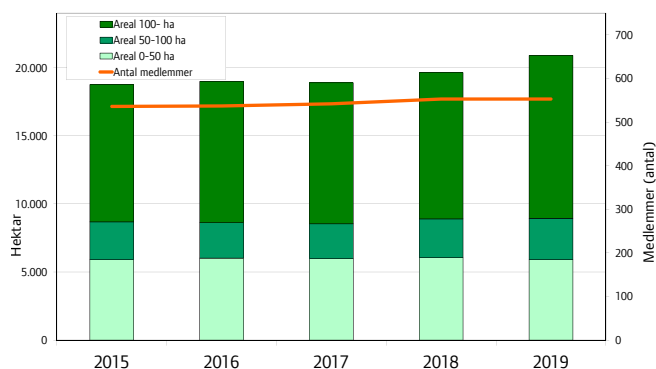
www.skovdyrkerne.dk/klimaskoven

Foreningens drift

Med fortsat vækst i medlemsgrundlaget samt ekstraordinær høj aktivitet inden for flere driftsgrene og en høj præstation i organisationen lægger 2018-2019 sig i forlængelse af flere års positiv udvikling i foreningens drift.

Medlemsgrundlag

Medlemmerne udgør både foreningens eksistensberettigelse og væsentligste forretningsgrundlag. Det er derfor tilfredsstillende, at vi oplever en stadig vækst i medlemsgrundlaget. Vi er dog naturligvis opmærksomme på, at træerne ikke vokser ind i himmelen og at vi efterhånden har opnået en størrelse og markedsandel, hvor væksten vil klinge af.

Foreningens medlemsgrundlag de seneste 5 år opgjort i antal medlemmer og medlemsareal.

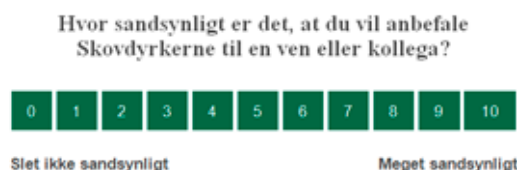
Opgjort pr. 30.06.19 - ultimo regnskabsåret 2018-2019 - har foreningen 553 aktive medlemmer med i alt 20.889 ha.

Væksten er meget velkommen, men det vigtigste er vores fokus på betjeningen af de eksisterende medlemmer, og vi er derfor meget glade for, at en anden udvikling fortsætter, nemlig at flere og flere af de større medlemsejendomme indgår i de særlige Partneraftaler, der skruer op for foreningens engagement på ejendommen - og ned for avancen på driftsaktiviteterne.

Medlemstilfredshed

Som erhvervsdrivende forening er jeres tilfredshed med foreningens evne til at leve op til jeres forventninger helt afgørende.

Derfor har vi i 2017-2018 iværksat løbende systematiske tilfredshedsmålinger og alle medlemmer er siden pr. mail blevet kontaktet med et spørgsmål af typen:

- hvor der samtidig gives mulighed for en individuel kommentar med begrundelse for svaret.

Vi har nu efterhånden arbejdet så længe med systemet, at vi har fået både et større materiale og et større erfaringsgrundlag.

Tallene viser helt overordnet:

- Mange medlemmer spiller godt med – andelen af besvarelser for de forskellige kampagner ligger på 35-45%, hvilket i denne type undersøgelser er ganske højt.
- Den samlede bedømmelse – den såkaldte NPS-score - ligger pænt.

Bedømmelsen udtrykker, opgjort i procent, hvor mange flere respondenter, der anbefaler os positivt (score 9-10) i forhold til respondenter, der ikke vil anbefale os (score 0-6). Den neutrale mellemgruppe (score 7-8) indgår ikke i beregningen. Skalaen går således fra - 100 til +100.

Dermed bliver alt under 0 helt utilfredsstillende, mens det er individuelt og brancheafhængigt, hvor meget der skal til en tilfredsstillende score. Ofte vil man anse NPS 20-25 som 'pænt' og alt over NPS 50 som 'ret fantastisk'.

Eksempler på resultater fra forskellige kampagner kan ses i det følgende.

Samlet medlemstilfredshed – på tværs af alle medlemskategorier og uden hensyn til, hvornår medlemmet har fået besøg af sin skovfoged. Resultatet er tilfredsstillende.

Tilfredshed hos medlemmer, der har fået besøg af skovfogeden indenfor de seneste 4 måneder. Det er ikke overraskende – men alligevel glædeligt – at tilfredsheden med kerneydelsen 'konsulentbesøg' er så høj.

Tilfredshed hos medlemmer, hvor vi indenfor det seneste ½ år har afsluttet et skovnings- eller flisprojekt. Resultatet er meget tilfredsstillende.

Tilfredshed hos medlemmer, efter afslutning af juletræs- og pyntegrøntssæsonen. Resultatet er acceptabelt, men heller ikke mere.

Som det fremgår, er tilfredsheden gennemgående høj – men nogle er mere tilfredse med os end andre. Medlemmer der lige har fået besøg er særdeles tilfredse – det er glædeligt. Det samme er skovejere, der lige har fået afsluttet skovnings- eller flisprojekter, mens vores leverandører af juletræs- og pyntegrønt gennemgående er mindre tilfredse.

Mindre tilfredshed kan skyldes både markedsforhold – der jo for ikke mindst juletræerne har været barske i 2018 – og vores håndtering. Det er væsentligt for os at skille tingene ad, og derfor kontakter vi også alle, der tilkendegiver 'mindre tilfredshed' (NPS svar 6 eller derunder) i et oprigtigt ønske på at forstå sammenhængen – og derigennem være i stand til at rette op på de ting, der ikke er gået som ønsket.

Medlemstilfredshed er helt naturligt et strategisk fokuspunkt hos os, og det er en grundlæggende holdning, at målsætningen altid er at gøre det endnu bedre – uanset om vi kommer fra et godt udgangspunkt. Derfor vil vi gerne opfordre alle til at spille positivt med og svare på undersøgelsen, når den lander i mailbakken – og både give en ærlig bedømmelse og meget gerne en uddybende kommentar.

Rådgivning

Hos Skovdyrkerne starter og slutter det altid med rådgivningen i skoven og en meget stor del af vores samlede rådgivningsaktivitet sker i forbindelse med skovfogedens regelmæssige konsulentbesøg på medlemsejendommene – og at den er værdsat fremgår tydeligt af vores tilfredshedsmålinger.

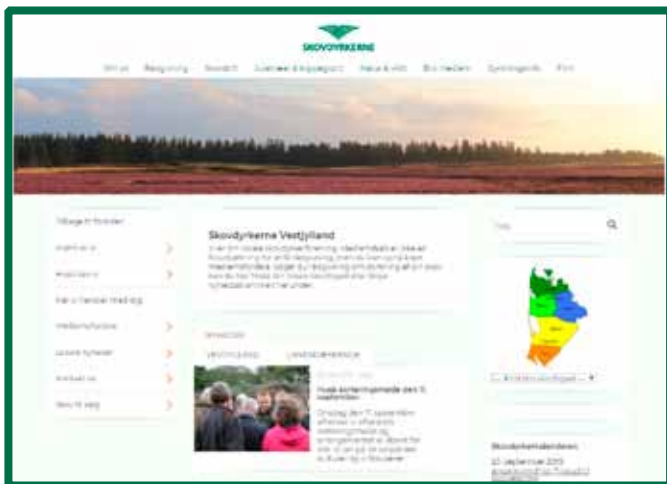
Vi er i årets løb kommet godt rundt – vi har afholdt over 500 konsulentbesøg og herunder besøgt 366 medlemmer med i alt over 16.000 ha mindst én gang. Med en besøgsfrekvens på ca. 80% af arealet rammer vi vores målsætning, men som led i vores stærke fokus på medlemstilfredshed er det dog vores ambition, at vi skal i kontakt med alle medlemmer i løbet af et driftsår – også selv om der på en mindre ejendom måske ikke er behov for et årligt besøg, vil vi styrke den regelmæssige, individuelle kontakt. Man skal kunne mærke, at man er ønsket som medlem!

Ud over den løbende medlemsrådgivning, har vi i årets løb også løst en række større konsulentopgaver. Det drejer sig bla. om:

- *Driftsplanlægning* – vi har udviklet faste koncepter til vedligeholdelse af kort- og driftsplaner; et vigtigt tema, nu hvor tilskuddet til revision er bortfaldet. Vi har samtidig udviklet nye og mere driftsorienterede planlægningsværktøjer.
- *Strategi og akkvisition* – vi har også i år bidraget med struktureret, strategisk udvikling af større ejendomme og ydet køberrådgivning i forbindelse med erhvervelse.
- *Tilskudsansøgninger* – vi oplever fortsat god interesse for skovrejsning og læplantning, selv om vi må konstatere, at det administrative bøvvl med myndighedsbehandling er stigende.
- *Vurdering af juletræsproduktion* – vi har stærke modelværktøjer til at analysere juletræsproduktion og der er god efterspørgsel efter vores vurdering. Desværre er den udløsende faktor i øjeblikket ofte, at økonomi og likviditet er presset.

Kollektiv rådgivning

Den kollektive rådgivning finder sted både i marken – vi har i årets løb afholdt markvandring og sorteringsmøde for juletræer, samt en velbesøgt temaaften om skovrejsning - og i stuen, hvor man i ro og mag kan læse medlemsbladet 'Skovdyrkeren' og browse på hjemmesiden på computer, tablet eller mobil.

Foreningens hjemmeside indeholder aktuel og opdateret viden for Skovdyrkere. Det er også muligt at modtage nyhedsbreve direkte i mailbakken.

Skovdyrkeren er udkommet på tryk 7 gange i løbet af året. Med sin blanding af faglige artikler og ikke mindst de levende portrætter af skove og deres ejere er 'Skovdyrkeren' populær hos medlemmerne.

Vil man holde sig opdateret om, hvad der rører sig af interesse for skovbruget, er der dog ingen vej uden om vores hjemmeside og nyhedsbreve. Her finder man et løbende flow af lettilgængelig viden om både dyrkning, markedsforhold og skovpolitiske forhold.

Organisation og personale

Der har i årets løb ikke været udskiftninger i personalet. Det har passeret fint – både internt og hos medlemmerne – at få arbejdsro til at fordøje og implementere de ret omfattende ændringer, som vi lavede sidste år. Dette arbejde skulle nu være tilendebragt og vi vurderer, at med den nuværende bemanning og organisation, står vi godt på banen, både til at håndtere den løbende drift og til at udvikle foreningen yderligere.

På personalesiden er det også værd at bemærke et særligt skulderklap til vores forstfuldmægtig, *Katrine Bang Hauberg*, der af sine kolleger i De Danske Skovdyrkerforeninger blev valgt til 'årets skovdyrker'.

Forstfuldmægtig *Katrine Bang Hauberg* – som altid med stort smil på – modtager hædersprisen som 'årets skovdyrker' af sekretariatschef *Kristian Gernow*.

Bestyrelsen

Der var på den ordinære generalforsamling i efteråret 2018 ingen ændringer i bestyrelsen, som konstituerede sig uændret med *Per Kamp* som formand.

Ud over det løbende bestyrelsesarbejde, har den samlede bestyrelse bl.a. deltaget i Skovdyrkernes fælles halvårsmøde med fokus på strateg udvikling.

Økonomi

Foreningens økonomi afspejler et ekstraordinært højt aktivitetsniveau, håndteret af en uændret bemanning til et uændret omkostningsniveau. Aktiviteten har især været drevet af de høje træpriser – vi og medlemmerne har udnyttet de gode konjunkturer til at høste hugstmodne bevoksninger. Den høje skovningsaktivitet har også haft en afsmittende virkning på produktionen af flis.

Ligeledes har vi haft forhøjet aktivitet – og dermed indtjening – i vores rådgivningsforretning. Det skyldes både et stigende antal partneraftaler, der løfter bundniveauet, og ikke mindst et antal større rådgivningsprojekter, som beskrevet ovenfor.

De øvrige forretningsområder er i store træk gået som forventet. Det indebærer desværre også en meget smal indtjening på juletræer og pyntegrønt, hvor markedsforholdene ellers indebærer meget stort træk på organisationen og en højere risiko end på de øvrige forretningsområder.

Det eksterne regnskab og en nærmere beskrivelse af aktivitet og markedsforhold for de forskellige forretningsområder findes andetsteds i denne beretning – men i koncentreret form ses udviklingen i de økonomiske nøgletal for de seneste 3 år i tabellen nedenfor.

Nøgletal Regnskabsår	2016-2017	2017-2018	2018-2019
Omsætning (tkr)	104.142	110.003	126.554
Overskud efter skat (tkr)	1.088	839	2.433
Egenkapital (tkr)	15.447	16.286	18.719

Foreningens nøgletal (i 1.000 kr) for de seneste tre regnskabsår afspejler en tilfredsstillende udvikling og yderligere konsolidering.

Det samlede billede udtrykker foreningens rolle som en stabil og driftssikker samarbejdspartner, hvor både indtjening og konsolidering er i sund balance.

Efterårets sorteringsmøde er en oplagt lejlighed til at mødes med andre medlemmer og foreningens skovfogeder. Her er det skovfoged Jan Ormstrup Christensen, der svarer på spørgsmål omkring den kommende pyntegrøntssæson.

Forretningsområderne

Der er stor spredning på de forskellige markeder. Råtræ rider stadig på en højkonjunktur – som vi dog nok har set toppen af. Flismarkedet er i fornuftig balance. For pyntegrøntet er der en lille pil op, mens det desværre stadig ser skidt ud for juletræerne.

Vejret sætter rammerne for driften

I sidste års beretning beskrev vi, hvordan vejret sætter rammerne for driften. Det skete oven på det fugtigste efterår siden 1984 og i forlængelse af den værste tørke i vejrarkivernes historie. På landsplan oplevede vi næsten to fulde måneder med et tørkeindeks på 9 eller 10 – svarende til, at der nærmest ikke er plantetilgængeligt vand i jorden. Hen over sommeren opbyggede der sig et vandbalanceunderskud på rekordstore 336 mm!

I beretningen forsøgte vi samtidig at kvantificere det økonomiske skadesomfang for vores medlemmer. Vores forsigtige bud var et tørketab på 25 mio. kr – og en tør konstatering af, at det fulde omfang først ville blive kendt i løbet af 2019-2020. Her ét år senere kan vi konstatere, at dét var en rigtig forudsigelse – for på mange områder har væksten i 2019 været direkte forbundet med tørken i 2018.

Hvordan det hænger sammen – og hvordan det påvirker vores estimat gennemgår vi under de enkelte forretningsområder.

Planter og kulturarbejde

Vækstsæsonen 2019 blev indledt på en måde, der gav et uhyggeligt flashback til tørken i 2018. Det skyldes dels, at foråret var ganske tørt – der faldt fx. kun 11 mm nedbør ved Herning i hele april måned – dels, at der ikke for alvor var kommet vand i efterår og vinter 2018-2019, så helt modsat situationen i 2018 indledte vi vækstsæsonen med en tør jord. Samtidig var der gennemgående en ret stærk, tør østenvind – til tider med kraftig sandfygning – og meget store temperaturudsving. Vi registrerede forskelle fra høj sol og 21 grader C til nattefrost på minus 5 grader C inden for 24 timer.

Alt i alt var det særdeles vanskelige vilkår at arbejde med og vi oplevede da også, at planter, der ellers var godt i jorden, få dage senere stod røde og 'udbrændte'. Længere henne på foråret blev betingelserne bedre og i mod sædvane og anbefaling, var det i 2019 de sene plantninger, der kom bedst fra start.

Effekten af et læbælte – billedet er taget dagen efter forårsstormen i slutningen af april.

Det tørre vejr holdt ved hen i juli måned – hvorefter regnen for alvor kom. Det var i 11. time for mange kulturer, men heldigvis har især de renholdte kulturer kvitteret for sommerregnen med en fantastisk slutspurt og mange har rettet sig pænt.

Dermed har vi ikke markant planteafgang i 2019. Vores vurdering af tørkeskaderne fra 2018 er uændret – nogle steder, har problemkulturer rettet sig, men andre steder har tørkestressede kulturer fået det sidste skub i det tørre forår 2019.

Tørketab 2018-2019: 6 mio. kr.

Vi forventer at den dyrkningsmæssige situation for planteaktiviteter nu er normaliseret, og vi er klar til at genkultivere de mange afdriftsarealer i god ro og orden.

Råtræ

I sidste beretning aflyste vi krisen. Markedet for råtræ i både løv og nål var glohedt, og det eneste umiddelbare problem var at skaffe skovningskapacitet.

Vores strategi er at anvende de bedste entreprenører, både med hensyn til maskiner og maskinførere. Det giver langt de bedste resultater i skoven og på bund-linien, men selv om maskinerne kører i et meget højt gear med mange ekstra timers dagsproduktion, giver det i en højkonjunktur uvægerligt flaskehalse. Vi har derfor haft en længere leveringstid end ønsket. Den værste pukkel er nu afviklet og vi er ved at være nede på normal responstid på nye opgaver.

På grund af den massive konjunkturhugst overgås den samlede hugstaktivitet i perioden kun af en stormfaldssituation - vi har haft en hugst, der ligger på 'omtrent det dobbelt af en normalhugst'.

I hele perioden har priserne været gode og vi har haft fuld afsætning for alle effekttyper. Alt er blevet revet væk – fra det tynde, over det fine kvalitetstræ til det tykke og dårlige. Samlet set har vi leveret meget fine resultater i skoven, både fagligt og økonomisk og på de indre linier har vi haft en meget effektiv projekthåndtering.

Set i bakspejlet er det eneste hår i suppen, at en del af hugsten var tvangshugst på grund af typografbilangreb. Typograferne var klimatisk begunstiget af en varm og tør 2018 – og der var mange tørre og svækkede bevoksninger, de kunne kaste sig over. Så for at bjerge træværdierne, mens de stadig var der, var vi i mange tilfælde nød til at lave større sneringshugster. Vi har været meget omhyggelige og konsekvente med denne praktik og lige nu ser det ud som om typografsituationen i de velforvaltede skove i Danmark er nogenlunde under kontrol. Vi har dog stadig en del svækkede bevoksninger, så det er for tidligt at ånde lettet op. Derfor – hold godt øje med din skov, og begynder der at stå døde graner – så tag fat i din skovfoged!

I vores vurdering, af tørkens konsekvenser for træproduktionen, anslog vi et skadesomfang på 15 mio. kr. for perioden 2018-2020. Det er for tidligt at slå to streger under for der er stadig en del svækkede bevoks-

ninger, der står på vippen. Men for nuværende ligner det et kvalificeret skøn, som vi ikke har grundlag for at reducere.

Ser vi fremad, er der mørke skyer for balancen mellem efterspørgsel og udbud – og dermed markedsadgang og pris for træ.

Så træls kan en typograframt bevoksning se ud. Her er der ikke andet at gøre end at sanere til sund kant og få træet væk fra skoven inden næste sværmning.

På efterspørgselssiden er geopolitisk uro rigtig skidt for vækst og investeringslyst – og efterspørgslen på træ er direkte koblet hertil. Så handelskrig, Brexit, valutaudsving og usikkerhed er gift for træmarkedet. Der har været små priskorrekationer i markedet – men det ligger stadig i et fornuftigt, højt niveau. Vi er dog indstillet på at råtræpriserne kan falde – og skulle det ske, træder vi på bremsen og reducerer hugsten, indtil priserne igen kommer op. På den lange bane er vi meget fortrøstningsfulde med hensyn til træproduktionen.

På udbudssiden er situationen præget af, at man i de skovrige lande omkring os desværre ikke har kunnet dæmme op for typograferne. Trods massiv indsats i Sverige og i Tyskland er situationen særdeles alvorlig her. Det samme er tilfældet i Centraleuropa. Rødgran er således under angreb i det meste af sit udbredelsesområde og i de værst angrebne steder er situationen ude af kontrol. Det giver store tvangshugster og træpriserne i disse områder er faldet markant.

Flis

Skovflisens rolle i energiforsyningen og i klimasammenhæng, samt de politiske forhold, der knytter sig hertil, er grundigt behandlet andetsteds i beretningen.

Rent driftsmæssigt er situationen den, at som skov-ejer kan man ikke leve af flis – men man kan ikke leve uden. Flisen er det dårligst betalte effekt, men fuld afsætning til en realistisk pris, der efterlader en bundlinie i skoven ved de tidlige tyndingsindgreb og ved rydning af afdrifter, er en forudsætning for en fornuftig skovdrift.

I sæson 2018-2019 oplevede vi et spejlbillede af den våde og vanskelige sæson 2017-2018. Her var prisen lav – og det var så vådt at det til tider var umuligt at færdes i skoven. I 2018-2019 var prisen bedre og driftsmæssigt kunne alt lade sig gøre; der var tørt og farbart næsten overalt – her høstede vi den eneste positive effekt af tørken.

For den kommende sæson er prisen stabil og vores afregningspris til medlemmerne er uændret. Det betyder, at der er en fornuftig bundlinie til skoven ved alle regulære hugstindgreb og at flisen ligger på sin naturlige plads i værdikæden.

Juletræer

'Træls' er et ord, der ofte går igen, når man skal beskrive juletræsmarkedet. Efter et 2017, der bød på en god sæsonafslutning med et lille anstrengt smil, havde vi en forhåbning om, at 2018 skulle byde på små skridt frem. Det viste sig desværre at være ubegrundet optimisme og bortset fra en kort opblomstring i den tidlige del af salgssæsonen viste 2018 sig som rigtig træls. Det var trælst, at de dårlige priser og den meget hårde sorteringslinie fortsatte – og det var trælst, at sæsonafslutningen var dårlig, med rigeligt med træer i markedet – og ikke mindst var det rigtig trælst, at det var gode kvalitetstræer, der var i overudbud til sidst. Vi fik dermed den værst tænkelige overgang til sæson 2019.

Vender man sig om og kigger bagud i værdikæden – ind mod producenterne – må man konstatere, at det nu for alvor begynder at gøre ondt. Efter afslutningen af højkonjunkturen i 2013 – har der nu været en ned-

adgående trend 5 år i træk. Heraf har især de seneste 3 år været slemme og vi bevæger os på et niveau, hvor de allerfærreste er i stand til at vride sorte tal ud af deres juletræsproduktion. Det er yderst problematisk i forhold til at vedligeholde en løbende og meget likviditetskrævende produktion.

Hvornår vender det så? Her er det mest sikre svar: Ikke i 2019. Den igangværende sæson er præcis lige så svær, som man måtte forudse med afslutningen på 2018.

Det er tydeligt, at kunderne er forsigtige og især ikke har lyst til at løbe en risiko på for dyrt indkøbte træer. Derfor er køberinteressen størst på de billigere træer, som stadig bliver markeret stramt. Prisen på de gode træer er dermed under pres fra bunden af.

Køberinteressen er størst på de billigere træer som stadig bliver markeret stramt.

Er der overhovedet lyspunkter for foreningens juletræsproducenter?

Ja – der er nogle få. De vigtigste af dem er, at vi i et godt samarbejde mellem medlemmer og forening lavede en næsten fejlfri sæson for vores kunder i 2018. Samtidig har vi i eksportselskabet Green Product lukket nogle store aftaler. Disse forhold betyder desværre ikke, at vi kan gøre noget ved de lave priser eller stramme sorteringer; det er markedsvilkår – men de indebærer, at vi har et godt udgangspunkt for at kunne afsætte salgbare træer over 1,75 cm til en realistisk markedspris. Vi forventer derfor, at vi kan møde det afsætningsbehov, som vores medlemmer har i denne højdeklasse. Det kan virke som et lille lyspunkt, men det skal ikke undervurderes – hvis man ikke har kunder til sine salgbare træer, er prisen null!

Et sidste beskedent lyspunkt er, at al erfaring med cykliske markeder er ... de på et tidspunkt vender. Således er det amerikanske juletræsmarked, som ved besigtigelse i 2013 var 'helt sort' nu i højkonjunktur. Vi glæder os til, at det igen bliver tilfældet i Europa!

Dyrkningsmæssigt har 2019 været et normalt år. Det er relativt få problemer, der er taget med fra tørken i 2018 – med nåletab i de gamle nåle inde i træet – som det værste. Tørkeestimatet fra 2018 på 3 mio. kr ser dermed ud til at holde.

Pyntegrønt

Optakten til sæson 2018 var præget af sommertørken. For hovedproduktionen i nobilis var der på forhånd stor opmærksomhed på tørkenåle, underudviklede skud, insektskader og kogleanlæg – og det var alt sammen berettiget. Kalamiteterne gav – sammen med en grenvægt, der var under middel – et lavere udbytte end normalt. Udbyttenedgangen var meget varieret – fra 'beskeden nedgang' til 'umulig at klippe' – og der var samtidig en del spredning på kvaliteten – fra kortvokset blå med mange grene i hvert bundt til 'problematisk'.

Den store kvalitetsspredning satte oparbejdning og logistik under pres – ofte var det med meget kort varsel nødvendigt at skifte fra bevoksning til bevoks-

ning eller fra ejendom til ejendom, fordi kvaliteten eller mængden ikke var til stede i det forventede omfang.

På salgssiden gik det fornuftigt – der var fuld afsætning, men dog uden, at priserne rigtigt ville med op.

Det kom de undervejs – men kun i en kort periode, hvorefter det sene marked blev ramt af en mindre rekyl og sluttede meget brat. Desværre og helt unødvendigt med billigt grønt 'under uret' i Holland.

Samlet set havde vi en fornuftig sæson med stort set udsolgt i nobilis og pæne nettoafregninger til medlemmerne. For de to øvrige vigtige produkter, nordmannsgran og bjergfyr, var sæsonen mere mat – udbuddet er rigeligt og efterspørgslen moderat.

Her i 2019 har vi som forventet set betydelige eftervirkninger efter tørken – alt fra døde træer, tynde bevoksninger, insektangreb og ikke mindst et hav af kogler, som en naturlig reaktion på træernes stresstilstand. Dermed vil udbuddet igen i år – og i de kommende 1-2 år – blive præget af tørken. Som vi også så det i 2018 er der en del spredning på, hvilken tilstand bevoksningerne er i. Nogle er spændstige og højtydende, mens andre ikke kan klippes i år.

Dermed ser vores tørkeestimat fra 2018 om et tab på 2,5 mkr foreløbig ud til at holde.

Markedet er klar over situationen og har kvitteret med mindre prisstigninger.

Kogler i nobilis, - en af de tydelige eftervirkninger efter tørken 2018. Koglerne har betydning for udbuddet de kommende 1-2 år.

Skovdyrkerne

Der er skiftet ud i ledelsen flere steder i Skovdyrker-familien. Set over en relativt kort periode på mindre end 5 år er der efterhånden gennemført et komplet generationsskifte. De nye ledelseskrafter er en blanding af interne talenter og nye kræfter udefra.

Skovdyrkerens fællesskab omfatter i dag:

- 5 lokale skovdyrkerforeninger
- Sekretariatet
- 2 datterselskaber

Fællesskabet har igennem de senere år undergået en betydelig udvikling. Det er blevet mere forpligtigende og flere vigtige opgaver løses i dag i fællesskab. Men den primære drift - betjeningen af skov-ejerne og løsning af driftsopgaverne - er, sammen med ledelseskraften og økonomien, et lokalt anliggende, sådan som det altid har været og sådan som det fortsat skal være.

Økonomien i 'koncernen'

På samme måde som 'hjemme hos os selv' har der været høj aktivitet og god økonomi de fleste steder i Skovdyrkerne. Undtagelsen er hos vores kolleger i Skovdyrkerne Nord-Østjylland (SNØ), hvor man desværre igen slås med underskud.

Den uholdbare situation med flere års underskud har tæret betydeligt på egenkapitalen og da den daværende skovrider sagde sin stilling op i efteråret 2018 kom den samlede bestyrelse så meget i tvivl om foreningens levedygtighed, at den afgik samlet. Det gav naturligvis en del tumult, men viste også styrken i vores fællesskab, som insisterede på, at en storfusion ikke var den rigtige vej at gå.

Resultatet blev i stedet en ny bestyrelse, en ny skovrider og en hjælpekasse fra De Danske Skovdyrkerforeninger med analyse, støtte til bestyrelsen og et likviditetsberedskab.

SNØ's dårlige økonomiske resultat skal derfor ses som en del af en turnaround, hvor der også er blevet ryddet hårdt op i gamle problemer. Forhåbningen og forventningen er herefter, at SNØ sigter mod sorte tal på bundlinien.

Lokalforeninger og strukturudvikling

Ny skovrider i SNØ blev *Peder Toftgaard Gregersen*. Peder er bl.a. uddannet skov- og landskabsingeniør og har tidligere været ansat som driftschef, regionschef og afdelingschef i HedeDanmark og skovfoged/direktør i Tolne skov. Senest har Peder været ansat som Vej & Parkchef i Brønderslev Kommune.

Peder Gregersen er skovrider i SNØ

Peder tiltrådte 1. februar 2018 og har allerede fået godt fat, både lokalt og i det fælles arbejde.

I Skovdyrkerne Midtjylland (SMI) har skovrider *Henrik Buhl*, efter 32 års trofast tjeneste for Skovdyrkerne, meldt sin afgang. Hans afløser er netop fundet idet *Kristian Løkke Kristensen* forfremmes til ny skovrider fra 1. november 2019. Gennem sin ansættelse som forstfuldmægtig i SMI, har Kristian haft en række forskellige opgaver, men han har primært arbejdet med tværgående emner til støtte for foreningens skovfogeder og administration samt haft ansvar for foreningens pyntegrøntsaktiviteter.

Kommende skovrider i SMI. Kristian Løkke Kristensen

Hovedbestyrelse og sekretariatet

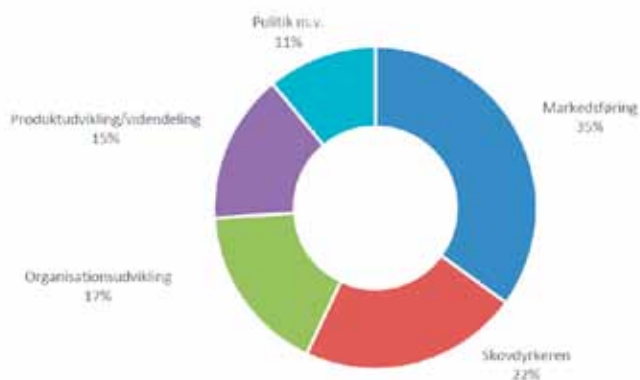
Der har i perioden også været udskiftninger i den fælles hovedbestyrelse idet *Mads Lundøer Madsen* er valgt ind fra SNØ og ØER har valgt at sende *Jess Lutzhøft* i stedet for *Rudolf Iuel*. Formandskabet har uændret konstitueret sig med *Lars Skou Gleerup*, Skovdyrkerne Midt, som landsformand og *Frede Andersen*, Skovdyrkerne Syd som næstformand.

Personalets repræsentant, som kommitteret i hovedbestyrelsen, er fortsat vores egen forstfuldmægtig *Katrine Bang Hauberg*.

Vores sekretariatschef *Kristian Gernow*, har gennemført etableringen af sekretariatet i 'Skovdyrkernes Hus' i Ry og der er indtruffet en ny normaltilstand.

Sekretariatets kerneopgaver har i perioden desuden været suppleret med ekstra udgifter til at hjælpe SNØ på plads med en ny bestyrelse og skovrider.

Fordelingen fremgår af nedenstående figur, der samtidig viser 'hvordan en krone søges brugt i det fælles arbejde'.

Sekretariatets anvendelse af de fælles midler, sådan som hovedbestyrelsen har anvist. Endelig opgørelse, der afspejler de ressourcer forbrugt i forbindelse med hjælp til SNØ, udgives i sekretariatets beretning til november.

Datterselskaberne

Green Product (GP) er Skovdyrkernes fælles eksportselskab for juletræer og pyntegrønt. GP er med til at sikre, at foreningerne har en koordineret og professionel tilgang til det europæiske marked. GP ledes fra kontoret i Ry. I foråret valgte direktør *Brian Boeberg* at søge nye udfordringer og hans afløser er fundet i egne rækker idet *Henning Post* i august 2018 er ansat som ny direktør.

Som skovfoged har *Henning* i mange år haft en nøglerolle som rådgiver og dyrkningskonsulent for Skovdyrkernes juletræsproducenter i den midtjyske skovdyrkerforening, samtidig med at han har været en bærende kraft i salget af Skovdyrkernes samlede eksportvolumen gennem *Green Product A/S*, særligt til Tyskland.

Henning Post er nu direktør for Green Product.

Danish Forestry Extension (DFE) er Skovdyrkernes fælles selskab for international rådgivning. DFE drives som en non-profit virksomhed (NGO) med 'system-eksport af Skovdyrkerforeninger' som kernekompetence. De sunde værdier, som ligger bag vores forretningskoncept kan også bruges andre steder i verden - hvor vores dygtige medarbejdere også kan bidrage til at skabe værdi for lodsejere og jordbrugere.

DFE er også en del af Skovdyrkernes ansigt ud ad til og deltager bla. på Folkemødet på Bornholm og i forskellige sammenhænge, hvor skovbrug og bæredygtighed – fx i samspil med FN's verdensmål – præsenteres i NGO-landskabet.

DFE har som den eneste gren af Skovdyrker-familien base i København, hvor man er tættere på det internationale miljø end på Skovdyrkernes hovedkontor i Ry.

SKOVDYRKERNE